

Ettevõtja digivärava tulevikuvisiooni analüüs

Lühikokkuvõte

Aprill 2025

1. Hetkeolukord

2020. aastal koostatud ettevõtja ühtse kontaktpunkti visiooni projekti käigus tuvastati ettevõtjate peamiste murekohtadena:

- ▶ puudub täielik ülevaade ja arusaam avaliku sektori teenuste, toetuste ja kohustuste kohta, kuna info on killustatud
- ▶ kulub palju aega aru saamiseks, kelle poole murede ja küsimustega pöörduda
- ▶ asutustele andmete esitamise koormus on kõrge
- ▶ puudub terviklik ülevaade riigis pakutavatest avalikest teenustest.

Toona sõnastati visiooniks, et ettevõtja kontaktpunkt peab võimaldama muuta ettevõtjale suunatud e-teenused, info ja asjaajamise avaliku sektoriga kättesaadavaks tervikteenusena eesti.ee portaalist nii riigi sees kui ka piiriüleselt. Murekohtade leevendamiseks otsustati ettevõtjale osutatavate teenuste disainis ja kontaktpunkti visioonis lähtuda sündmuspõhisest lähenemisest.

Hetkeolukord 2025. aasta seisuga, ettevõtjate ja asutuste tagasiside põhjal, näitas, et varasemad probleemkohad on küll leevenenud ettevõtja digivärava (EDV) teenuste abil, kuid edasiliikumiseks vajab visioon värskendamist. EDV suurimaks probleemiks peeti kataloogipõhist ülesehitust, kus osa pakutavast infost on ettevõtjale väheväärtuslik, raskesti leitav ja puudub tõhus otsingu võimalus. Ettevõtjad seadsid prioriteetseteks arengusuundadeks:

1. Aegkriitiliste andmete koondamine ettevõtja töölauale EDV-s.
2. Tähtjaliste kohustuste sidumine efektiivse teavitussüsteemiga.
3. Infoesituse põhimõtete muutmine EDV-s personaliseeritumaks.
4. Andmete ühekordne pärimine, käsitsi andmesisestuse vähendamine ja andmete ettevõtja jaoks väärindamine läbi personaliseeritud teenuste.
5. Info otsingu ja leitavuse parandamine kaasaegsete vahenditega nagu tehisaru.
6. Võrdleva ülevaate saamine ettevõtte seisukorrast ja käekäigust.
7. Ühtsete ettevõtjale pakutavate teenuste põhimõtete väljatöötamine ja rakendamine.

EDV-s 2020-2025 loodud teenuste peamised väljakutsed, mida järgmisel perioodi lahendada on:

1. Teenuste killustatus: ettevõtjad kasutavad endiselt pigem eri asutuste iseteenindusportaalide teenuseid ja ei ole veel teadlikud EDV pakutavast.
2. Rakendatud on üksnes madala kasutatavusega MVP-d - paljud teenused on EDV-s valminud minimaalses mahus ega paku veel ettevõtjale oodatud väärtust.
3. Kasutajakogemuse puudujäägid: kasutajaliides on keeruline, personaliseeritus on madal ja info rohkus segab navigeerimist.

2. Visioon

Eesti on üks maailma edumeelseim ettevõtlust toetav digiriik, kus teenused kohanevad kasutajate vajadustega ja riik toimib ettevõtjatele nähtamatu, kuid toetava partnerina.

Ettevõtja digivärv on nutikas ja personaliseeritud keskkond, kus ettevõtlusega seotud toimingud toimuvad võimalikult automaatselt või proaktiivselt, vähendades halduskoormust ning suurendades ettevõtete ja asutuste efektiivsust. Teenuste juhtimine lähtub andmepõhisusest ja kaasaegsetest lahendustest, luues läbipaistva, usaldusväärse ja kasutajasõbraliku ökosüsteemi, kus ettevõtjad saavad keskenduda väärtuse loomisele, mitte bürokraatiale.

Ettevõtjale pakutavad teenused järgivad ühtseid põhimõtteid, on hallatud kvaliteediga ja koosvõimelised. Põhimõtted on rakendatud nii asutuste teenuskeskkondades kui ettevõtja digiväravas.

Teenuse põhimõtete rakendamine loob ettevõtjale väärtust läbi aja kokkuhoiu ning sujuva ja toetava teenuse. Teenuseid pakuvad asutused saavutavad põhimõtete rakendamisel kokkuhoiu läbi jagatud (IT) ressursi- ja taristukulude ning kasutaja ootustele vastavate teenuste, korrastatud andmete ja lihtsustatud protsesside kaudu. Ettevõtjale pakutavate teenuste põhimõtted on juhitud, neid uuendatakse regulaarselt ja nende rakendamist koordineerib, suunab ja vajadusel nõustab kompetentsikeskus.

Visioon loob eelduse ettevõtjale suunatud asutuste teenuskeskkondade optimeerimiseks.

3. Visiooni rakendamise fookused 2026-2030

Järgmise perioodi visioon käsitleb ettevõtjale teenuste pakumist mõnevõrra laiemalt kui eelmine visioon kuna (vt. ka aruande ptk. 3.1):

- ▶ Ettevõtte elukaarel kindlal ajal toimuvaid arenguid on üksikuid, seetõttu ei ole kõiki ettevõtjale avaliku sektori poolt pakutavaid teenuseid otstarbekas käsitleda sündmusteenustena, mida on võimalik käivitada ennetavalt.
- ▶ Proaktiivseks saab muuta üksnes ärisündmuse, mille kohta on avalikul sektoril olemas vastav andmesündmus ehk andmed, mille alusel ärisündmusteenust proaktiivselt käivitada. Paljude EDV teenuste jaoks selline andmekoosseis praegu veel puudub ja eesti.ee platvorm ei paku hetkel lihtsaid võimalusi sellise andmestiku kogumiseks.
- ▶ Personaliseeritud teenus on saamas normiks, mis hõlmab lisaks kasutaja andmete põhjal profileeritud teenusele pakumisele ka tervikteenuse etappide disainimist ühtse lõimena - asutuste osateenuste sidumine üheks sujuvaks jadaks vajab kesket koordineerimist.
- ▶ Ettevõtja digivärv ei pea olema mitte üksnes keskne kontaktpunkt ja teenuste teabevärv, vaid see hõlmab kõiki ettevõtjale pakutavaid teenuseid avalikus sektoris tervikuna. EDV väärtuspakumist on võimalik realiseerida ka asutuste teenuskeskkondade kaudu, kui need järgivad samu teenuseosutamise põhimõtteid.

Neist eeldustest lähtuvalt kujundavad ettevõtjale pakutavate teenuste tulevikku kuus põhifookust:

1. Ettevõtjale pakutavate teenuste ja nende koostoime **põhimõtete kokkuleppimine ja sisustamine** juhistega
Ettevõtjale pakutavate teenuste põhimõtete raamistik koostatakse olemasolevate standardite, regulatsioonide ja juhiste põhjal ning koondatakse terviklikuks juhendiks teenuseosutajatele.
2. Kehtestada ettevõtjale pakutavate **teenuste juhtimisstruktuur** ja see käivitada
Teenuste tõhusaks suunamiseks läbi põhimõtete raamistiku töötatakse välja ühtne juhtimis- ja valitsemismudel, mis kaasab osapooli läbi selge rollijaotuse ja vastutuspiiride, tagab asutuste proaktiivse osalemise teenuste arendamises ja haldamises ning konsulteerib ettevõtjatega. Ettevõtjale pakutavate teenuste põhimõtete raamistiku rakendamist juhib kompetentsikeskus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis, mis suunab ja nõustab põhimõtete rakendamist.
3. Ettevõtja digivärvaga on oma **teenused liitnud kõik asutused**
Ettevõtja digivärava arendamine järgmise viie aasta jooksul keskendub eelkõige olemasolevate teenuste täiendamisele ja asutuste teenuste liidestamisele olemasolevate EDV rakendustega.
4. Ettevõtja digivärvavas luuakse **uued ja personaliseeritud teenused**
Ettevõtluse edendamiseks lisatakse EDV-sse uusi teenused. Iga teenuse puhul hinnatakse eraldi personaliseerituse vajadust ja selle rakendamise võimalikkuse taset. Andmekoosseisude ja nende semantika ühtlustamine teenuskeskkondade vahel on personaliseerimise eelduseks.

- Toetavad **kesksed teenused** on **integreeritud** ettevõtjale pakutavate teenustega RIA poolt arendatavad kesksed lahendused (riiklik postkast, riigi mobiilirakendus, Pääsuke, GovSSO, TARA, Bürokratt, mikroesituskiht) võtavad kasutusele võimalikult lai ring asutusi, et muuta ettevõtja kasutuskogemus teenustes sujuvam ja ühtlasem.
- Ettevõtjale pakutavad teenused järgivad **ühtset disainiraamistikku**
Töötatakse välja ühtne disaini raamistik ja digiteenuste standard, mida kõik teenuskeskkonnad saavad järgida ja kasutada. Ettevõtja digiväravast kujundatakse esimene teenuskeskkond, mis rakendab ettevõtja teenuste põhimõtete raamistikku ja ühtset disainiraamistikku ning on seeläbi näidislahenduseks asutuste teenuskeskkondadele.

Igal visiooni fookusvaldkonnal on detailne ja mõõdikutega varustatud tegevuskava kuni aastani 2030 (vt. analüüsi lõpparuande ptk. 3.5).

4. Tulevikuvisiooni rakendamise mõju

Ettevõtja digivärava visioonil on märkimisväärne eeldatav potentsiaal:

- Majanduslikult - aidata ettevõtjatel tõhusamalt tegutseda, tõsta ettevõtete tootlikkust ja vähendada halduskoormust.
- Sotsiaalselt - tugevdada usaldust riigi vastu ja toetada ettevõtluskultuuri arengut.
- Keskkondlikult - vähendada paberikasutust ja digiprügi ning soodustada digitaalseid protsesse.
- Mittemateriaalselt - suurendada turvalisuse ja selguse tunnet riigiga suhtlemisel.

Järgnevas tabelis on kokku võetud nii ettevõtjate kui asutuste väljendatud oodatavad mõjud, mida EDV ja ettevõtjale pakutavate teenuste puhul järgmise visiooni perioodiga saavutada tuleks.

Seisukoht	Ettevõtjad	Asutused
Tänased väljakutsed	Ettevõtjad tunnetavad täna, et riigi poolt ettevõtjatele seatud halduskoormus on kohati kõrge. Ettevõtja jaoks puudub teenusteülene ühtne ülevaade riigi ja KOV pakutavatest teenustest ja vajaliku info leidmine on kohati ajakulukas ja raske. Ettevõtjale on kõige olulisem ressurss aeg, mida pigem tuleb suunata äritegevuse teostamiseks.	Asutused tunnetavad, et tänane teenuste arendus ning haldus toimub pigem iseseisvastes silodes - kompetents ja ressursside haldus teenuste loomiseks ja ülalhoiuks on asutuse pädevus. Asutuste-ülel on erinevate iseteenindusportaalide ülalhoiu halduskoormus suur. Vaja on luua ühine arusaam ja koostöömudel, et saavutada standardiseeritud lähenemine teenustele nii tehnoloogia, protsesside kui kompetentside vaates.
Majanduslik mõju	Ettevõtjate ootus on, et nad saaksid keskenduda rohkem väärtuse loomisele, mitte bürokraatiale. Erinevate teenuste hulk ja nende tarbimisega seotud ajakulu peaks vähenema.	Asutuste ootus on, et teenuste osutamisega seonduvad kulud vähenevad selliselt, et tehtavad arendused tasuvad pikemas ajaraamis end ära. Lisaks sellele on ootus, et töötajate halduskoormus, IT-taristu ülalpidamine jm kaudsed kulud vähenevad läbi ühise taristu ja toetavate süsteemide standardiseerimise.
Sotsiaalne mõju	Ootuseks on, et ettevõtja teenuste pakkumine oleks sujuv, terviklik ning ettevõtjakeskne. Ettevõtlusega seotud toimingud toimuks automaatselt, andmepõhiselt ja personaliseeritult.	Asutuste ootused sotsiaalse mõju osas kattuvad ettevõtja ootustega. Lisanduvalt on asutuste vaatenurgast oluline teenuste võrdne ja universaalne kättesaadavus (sh ligipääsetavuse nõuete täitmine).

Seisukoht	Ettevõtjad	Asutused
Keskkondlik mõju	Ettevõtjatele pakutavate teenuste osas otsene ootus puudub. Kaudselt on ettevõtjate ootus saada ettevõtjatele pakutavatest teenustest lisandväärtust (ava)andmete näol, et teha paremaid äriotsuseid. Paremate äriotsuste läbi saavad näiteks tootmisettevõtted äritegevusi optimeerida, mis vähendab energiatarbimist ja süsinikujalajälge.	Asutuste ootus on vähendada teenuste ülalhoiuks kuluvat energiakulu. Selleks tuleb analüüsida teenuste arhitektuurse lahenduse keskkonnamõju, seadmete energiatarvet ja eluiga, andmete hoiustamise ja rakendamise põhimõtteid jpm. Lähemalt on kirjeldatud keskkonna mõju puudutavaid meetodikaid digiriigi keskkonnasõbralikkuse hetkeolukorra ja võimaluste analüüsis.
Mittemateriaalne mõju	Ettevõtjate ootus on, et Eesti digitaalne- ja ettevõtjate-keskne maine toetab nende tegevust eksportturgudel.	Asutuste ootus on suurendada Eesti nähtavust ettevõtlust toetava digiriigina, kus teenused kohanevad kasutajate vajadustega ning riik toimib ettevõtjatele nähtamatu, kuid toetava partnerina.

5. Kokkuvõte

Ettevõtja digivärv on suunanäitaja Eesti arenguteel kaasaegse ja kasutajakeskse digiriigi poole. Tulevikuvisioni edukus sõltub sellest, kui hästi suudetakse integreerida juba olemasolevaid tehnoloogilisi ja organisatsioonilisi lahendusi üheks toimivaks tervikuks ning rakendada uusi toetavaid tehnoloogiaid.

Ettevõtjad ootavad rohkem kui kunagi varem lihtsust, selgust ja usaldusväarsust riigiga suhtlemisel. Aastani 2030 seatud eesmärgid teevad Eesti veelgi ettevõtjasõbralikumaks, läbipaistvamaks ja digitaalselt küpsemaks digiriigiks.